

УДК 378:371.335

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ТА ЗМІСТ ФАХОВОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ У ФРАНЦІЇ

Вікторова Л.В., д. пед. н.,
професор кафедри української та класичних мов
Національний університет біоресурсів і природокористування України

У статті висвітлюються зміст, організаційні, структурно-функціональні засади іншомовної підготовки фахівців спеціальних відомств Франції у їх розвитку від Школи лінгвістичних досліджень (EIREL) до Центру розвідувальної підготовки видів збройних сил Франції (CFRIA). Описані особливості роботи центрів лінгвістичної підготовки для різних категорій службовців, особливості функціонування перекладацької служби з резерву лінгвістів, забезпечення активної дослідницької діяльності спеціальних відомств.

Ключові слова: іншомовна підготовка, іншомовна освіта, лінгвістичні центри, зарубіжний досвід.

В статье освещаются содержание, организационные, структурно-функциональные аспекты иноязычной подготовки специалистов сектора безопасности Франции в их развитии от Школы лингвистических исследований (EIREL) до Центра разведывательной подготовки видов вооруженных сил Франции (CFRIA). Описаны особенности работы центров лингвистической подготовки для различных категорий служащих, особенности функционирования переводческой службы из резерва лингвистов, обеспечение активной исследовательской деятельности специальных ведомств.

Ключевые слова: иноязычная подготовка, иноязычное образование, лингвистические центры, зарубежный опыт.

Viktorova L.V. ORGANIZATIONAL PRINCIPLES AND CONTENT OF PROFESSIONAL FOREIGN LANGUAGE TRAINING IN FRANCE

The article highlights structural and functional aspects of foreign language training specialists security sector of France in their development of School of Linguistic Studies (EIREL) to Center of intelligence preparation of armed forces of France (CFRIA). We describe features of language training centers for different categories of servicemen, peculiarities of translation services from reserve linguists, providing foreign language training to needs of partner countries and active research.

Key words: foreign language training, linguistic centers, international experience.

Постановка проблеми. Помітні зміни, що відбуваються в Україні у зв'язку із військово-політичними процесами, викликають нагальну необхідність вивчення зарубіжного досвіду функціонування та реформування інституцій сектору безпеки, зокрема практики іншомовної підготовки.

Особливого значення за таких умов набуває навчання професійного іншомовного спілкування співробітників спеціальних відомств, без якого неможливо розширювати спектр професійних та кар'єрних можливостей, встановлювати і розвивати міжособистісні контакти та отримувати оперативну інформацію засобами іноземної мови. Оптимізація принципів та форм організації навчального процесу підготовки фахівців спеціальних відомств в Україні, можлива її уніфікація з вимогами нормативних документів ЄС та НАТО дозволить підвищити якість професійної підготовки для вирішення важливих питань національної безпеки.

Франція приділяє значну увагу лінгвістичній підготовці співробітників спеціальних відомств, що пов'язано з визнанням ключової ролі якості взаємодії різноманітних служб і підрозділів у вирішенні завдань

оперативного або військового характеру. Зокрема, за останні десятиліття створено багаторівневу лінгвістичну підготовку співробітників сектору безпеки.

Ступінь розробленості проблеми. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується перманентними змінами у соціально-економічному та політичному житті, що обумовлює необхідність перегляду підходів до питань професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців сектору безпеки, зважаючи на їхню специфіку [1–4].

Базуючись на дослідженнях, присвячених поняттю професіоналізму (І. Ломакіна, О. Москальова, А. Позднякова, Л. Шипуліна, І. Ярощук та ін.), розглядаємо професійну іншомовну освіту, як процес навчання, виховання і розвитку майбутніх фахівців у межах дисципліни «іноземна мова», як індивідуальну інтегративну цінність фахівця, як майстерність вищого класу, як засвоєння особистістю мовних знань, навичок та мовленнєвих умінь, які характерні для конкретної професії.

Особливістю професійної іншомовної підготовки сучасних фахівців, професійна діяльність яких пов'язана з безпекою,

є її спрямованість як на засвоєння лінгвістичних та соціокультурних знань, так і на вдосконалення інтелектуальних, розумових здібностей, що забезпечують ефективне вирішення професійних і комунікативних завдань засобами іноземної мови. В даний час, коли реформування системи спеціальної освіти спрямоване на забезпечення готовності офіцерського корпусу до інноваційної діяльності, зростає необхідність застосування іноземної мови, як засобу формування професійної спрямованості навчання і прагнення отримувати професійні знання з якомога більшої кількості комунікативних каналів. Зважаючи на вищевикладене, на особливу увагу заслуговують дослідження М. Ганачевської, К. Мамчура,

О. Лагодинського, В. Свистун, В. Ягупова та ін. щодо іншомовної підготовки курсантів та слухачів спеціалізованих вищих військових навчальних закладах України; а також дослідження стосовно формування вторинної мовної особистості [5; 6], готової до професійного міжкультурного спілкування та саморозвитку в умовах глобального інформаційного суспільства.

Аналіз та узагальнення досліджень, що присвячені навчанню професійного іншомовного спілкування співробітників спеціальних відомств зарубіжних країн, показав, що не дивлячись на кількість існуючих розробок та їх достатню глибину, авторами розглядалися лише деякі аспекти цієї складної наукової проблеми.

Наведені дані дозволяють стверджувати, що проблеми навчання професійного іншомовного спілкування співробітників спеціальних служб Франції мають бути предметом спеціального дослідження, є актуальними і мають теоретичне і практичне значення.

Завдання дослідження – проаналізувати стан та визначити перспективні напрями удосконалення професійної іншомовної комунікативної компетентності на прикладі організації лінгвістичної підготовки співробітників спеціальних відомств Франції.

Виклад основного матеріалу. Для розвитку сучасної іншомовної освіти необхідна міжпредметна спеціалізація та багаторівневий підхід до вивчення іноземних мов, орієнтація на міжкультурний аспект володіння мовами. Ось чому детальний аналіз досвіду різних світових інституцій у реформуванні системи навчання іноземних мов важливий для добору найкращих його елементів за реформування іншомовної підготовки фахівців в Україні.

Незважаючи на те, що Рекомендації Ради Європи з мовної освіти впроваджувалися з однаковою інтенсивністю, основ-

ні реформи пов'язані із такими аспектами [7]: перегляд структури освітньої системи у світлі необхідності впровадження навчання іноземних мов упродовж життя; реалізація у навчальних планах принципу CLIL (Content and language integrated learning), який визначає викладання одного предмета різними мовами, приділяючи увагу як розвитку професійних знань, так і рівням володіння мовою; направлення більшої кількості викладачів іноземних мов на стажування за кордоном та активізація розробки і видавництва друкованих та електронних підручників; перегляд навчальних планів, екзаменів і сертифікатів із метою приєднання до загальноєвропейської шкали оцінки рівнів володіння іноземними мовами, запровадженої Радою Європи; участь в європейських програмах і заходах, що реалізуються Єврокомісією та Радою Європи з метою огляду національних освітніх систем, розроблення необхідних для вивчення іноземних мов матеріалів і тестів.

Особливості викладання іноземної мови полягають у комплексному підході, що має враховувати аспекти комунікативної, соціокультурної, когнітивно-інтелектуальної та міжкультурної спрямованості, бути особистісно орієнтованим, забезпечувати контрактивні елементи до вивчення, паралельного розвитку всіх видів мовної діяльності, інтенсифікації вивчення, використання опорних пунктів [8].

Залежно від етнічної приналежності, мети вивчення мови, характеру завдання та інших факторів за вивчення іноземних мов можуть використовуватися різні стратегії (методи) навчання [4]: метакогнітивні техніки, афективні, соціальні та когнітивні стратегії, методи стимуляції запам'ятовування, а також стратегії компенсації.

Найбільший тренд у наукових дослідженнях та практиці викладання іноземних мов пов'язаний із реалізацією принципів компетентнісного підходу. Слід зважати у зв'язку з цим на високу актуальність розробок у галузі професійної освіти.

Враховуючи окреслені вище особливості у спеціальних відомчих навчальних закладах, іншомовна підготовка фахівців сектору безпеки держави має враховувати напрями діяльності та відповідні потреби (замовлення) практичних оперативних підрозділів, що виконують роботу в політичній, економічній, військово-технічній, інформаційній та екологічній сферах.

На основі аналізу наукових робіт щодо зарубіжного досвіду мовної підготовки фахівців спеціальних служб можна зробити висновок про те, що незважаючи на широ-

кий діапазон наявних підходів до навчання іноземної мови (комунікативний, компетентнісний, професійно-орієнтований), проблема прикладного застосування мови в професійній діяльності залишається актуальною.

У силових відомствах Франції протягом багатьох років дотримуються єдиної базової концепції організації та здійснення лінгвістичної підготовки військовослужбовців. Військове відомство має кілька навчальних закладів, де військовослужбовці опановують іноземні мови в потрібному обсязі. Школа лінгвістичних досліджень збройних сил Франції (EIREL) була створена у вересні 1985 року в м. Страсбург на базі навчального центру підготовки розвідувальних кадрів (CFIR), навчального центру повітряної розвідки і дешифрування аерознімків (CIRIP), військового навчального центру вивчення іноземних мов (CLEEM), центру навчання німецької мови кадрів жандармерії в складі французьких сил у ФРН, а також мережі спеціальних шкіл ВПС.

В останнє десятиліття школа випускала фахівців за такими напрямками:

- для роботи в інформаційно-аналітичних підрозділах управління військової розвідки, штабів видів ЗС, органів жандармерії;

- для участі в складі обмеженого контингенту французьких збройних сил у національних і багатонаціональних операціях на віддалених територіях, департаментах і в зонах національних інтересів Франції (Нова Каледонія, Французька Полінезія, Африканський континент, Балкани, Афганістан та ін.);

- для роботи у військових і спеціальних підрозділах радіо- і радіотехнічної розвідки збройних сил і в групі радіоелектронного контролю генеральної дирекції зовнішньої безпеки;

- для роботи в підрозділах дешифрування аерокосмічної, фотокосмічної і відеорозвідувальної інформації;

- для лінгвістичного забезпечення діяльності органів військової розвідки, штабів видів збройних сил, центрального апарату міністерства оборони і штабу ЗС Франції;

- для ведення військово-наукової роботи з проблем теорії та практики військової розвідки, методики викладання та вивчення іноземних мов, а також аналізу та прогнозування військового потенціалу зарубіжних країн.

В останні роки школа стала готувати також фахівців для органів французької військової розвідки з добування та обробки

інформації із всесвітньої інформаційної мережі Інтернет. Крім того, на постійній основі діють курси підготовки та підвищення кваліфікації офіцерів із країн-учасниць НАТО для роботи в оперативних центрах на командних пунктах, де використовуються автоматизовані системи бойового управління, розвідки і зв'язку. Зокрема, школа вже випустила значну групу офіцерів з 15 держав, що входять в альянс, для роботи з бойовою інформаційною системою BICES (Battlefield Information Collection and Exploitation System).

Кафедра іноземних мов відповідає за лінгвістичну підготовку слухачів. На постійній основі вивчається близько 30 найпоширеніших у світі мов. У ряді випадків на певний період вводиться курс прискореного вивчення рідкісних мов. Це пов'язано з необхідністю підготовки фахівців, які направляються на роботу в райони і зони виникнення кризових ситуацій, або для вирішення нагальних розвідувальних або інших завдань по лінії міністерства оборони та інших державних відомств. На даний момент акцентується увага на вивченні сербсько-хорватської, албанської, російської та арабської мов [4]. Підвищенню якості іншомовної підготовки сприяє врахування відносної складності мов: спорідненість із французькою мовою, морфологічна класифікація мов, принцип побудови орфографії, диглосія, фонетична система, графічна система. Так, на основі спорідненості мов розроблено карту диференціальних відстаней лексиконів мов Європи. Класифікуючи мови за рівнем складності, враховують явище диглосії (те, наскільки розмовний варіант мови відрізняється від літературної норми). Викладацький склад – це висококваліфіковані військові та цивільні фахівці. Якщо виникає необхідність підготовки слухачів із рідкісних мов, залучаються (за контрактом) викладачі з групи офіцерів-перекладачів резерву сухопутних військ, ВПС і ВМС, які разом із постійним складом можуть забезпечити навчання більшого контингенту слухачів і можливість вивчення більшого числа іноземних мов.

Лінгвістична підготовка в школі поряд із офіцерами й унтер-офіцерами військової розвідки є обов'язковою і для військовослужбовців інших спеціальностей. Так, щорічно двомісячні курси вдосконалення англійської мови проходять всі екіпажі вертольотів і літаків французької армійської авіації. Також на постійній основі для французьких військовослужбовців, пов'язаних за родом служби з виконанням завдань по взаємодії з колегами НАТО,

організуються курси з удосконалення німецької, іспанської та португальської мов.

Методика викладання мов як на базових відділеннях розвідки, так і на прискорених курсах підготовки військовослужбовців для видів і родів військ передбачає використання сучасних технологій вивчення іноземних мов, аудіо– та відеотехніки. Програми викладання на короткострокових курсах досить інтенсивні, що враховують особливості та специфіку майбутньої службової діяльності військовослужбовців. У більшості випадків ними передбачається не менше 6 годин роботи слухача з викладачем (індивідуально або в складі невеликих груп) і кілька годин самостійної підготовки (в тому числі у лінгафонних кабінетах) щодня. Основний упор робиться на розвиток розмовних навичок і вільне сприйняття досліджуваної мови на слух.

Виходячи з такого широкого спектра викладання в школі дисциплін, командування ЗС Франції вимагає, щоб усі офіцери й унтер-офіцери військової розвідки, а також інших структур, що направляються на роботу за кордон, в обов'язковому порядку проходили навчання в даному навчальному закладі на очному відділенні або прискорених курсах.

Відповідно до планів французького командування Школа лінгвістичних досліджень ЗС була перетворена в Центр розвідувальної підготовки видів збройних сил (Centre de Formation ai Renseignement Interarmees – CFRIA). Структура цього Центру є такою: начальник та заступник начальника Центру; відділ кадрів; навчальний відділ; служба охорони та безпеки; відділ інформаційних технологій з двома відділеннями – обслуговування засобів обчислювальної техніки та інформатики, а також програмування; кафедра розвідувальної підготовки, що включає три відділення – оперативної розвідувальної підготовки для роботи в штабах і багатонаціональних органах і підрозділах; навчання використанню оперативно-технічних засобів розвідки та обробки отримуваних з їх допомогою даних; навчання роботі з інформаційними системами; кафедра іноземних мов, куди входять п'ять мовних відділень: російської, сербсько-хорватської, арабської, англійської та німецької мов.

Основними завданнями перекладацької служби є здійснення письмового перекладу, збір відомостей, а також координація групових та індивідуальних заходів у відділенні перекладацької служби; участь у вітчизняних та міжнародних комісіях із контролю за дотриманням норм мови; співпраця з лінгвістичними і перекладацькими служ-

бами країни та зарубіжжя; професійний відбір фахівців письмового та усного перекладу; підтримка контингенту за кордоном (координаційно-плановий відділ «Підтримка служби за кордоном»). Завданнями відділу є підготовка персоналу перекладачів, які забезпечують ефективність засвоєння спеціальної інформації місцевими збройними силами, професійна підтримка при наймі персоналу з інших країн зі знаннями відповідної державної мови, підготовка й облік особливостей термінології, що характерна для даної місцевості перебування контингенту, підготовка лінгвістичних розмовників і словників співставних мов в одній сфері застосування.

CFRIA, за задумом керівництва штабу ЗС Франції, повинен сконцентрувати свою діяльність на вирішенні пріоритетного і важливого завдання – підготовки фахівців із військової розвідки для вирішення різноманітних завдань на стратегічному та оперативному рівні при їх знаходженні в підрозділах збройних сил, а також у штабах і органах багатонаціональних сил. Крім того, Центр має продовжити кращі традиції Школи розвідки і лінгвістичних досліджень ЗС Франції з підготовки високопрофесійних лінгвістів зі знанням різних мов для штабу збройних сил і підвищити ефективність навчання слухачів, які оволодівають англійською мовою.

Висновки. Організаційні підходи та практика лінгвістичної підготовки фахівців спеціальних відомств Франції має свої особливості, що пов'язані з чіткою структурою побудови різнорівневих навчальних курсів у межах окремих підрозділів (секторів) за вузькими напрямками підготовки; постійним та обов'язковим характером удосконалення іншомовної комунікативної компетентності різних категорій службовців (принцип малих груп); існуванням резерву кваліфікованих лінгвістів із спеціальними знаннями та активним їх залученням до іншомовної підготовки за необхідності; забезпеченням іншомовної підготовки фахівців країн-партнерів; інтенсивними науковими дослідженнями, що спрямовані на удосконалення методів навчання іноземних мов, використання можливостей інтерактивного обладнання та прогнозування лінгвістичних аспектів забезпечення національної безпеки.

Перспективи подальших розробок полягають в аналізі зарубіжного досвіду функціонування системи залучення цивільних фахівців-лінгвістів до потреб підрозділів спеціальних відомств та питання кількості часу, необхідного для опанування різними за складністю іноземними мовами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Развитие иноязычной коммуникативной компетентности студентов неязыковых вузов : монография / Т.А. Костюкова, А.Л. Морозова. – Томск: Изд-во Томского политехнического университета, 2011. – 119 с.
2. Матвеева И.А. Формирование профессионально-коммуникативной компетентности в иноязычной подготовке будущего военного летчика: автореф. ... дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / И.А. Матвеева; ФГБОУ ВПО «Ульяновский государственный педагогический университет имени И.Н. Ульянова». – Самара, 2012. – 22 с.
3. Ганачевская М.Б. Педагогическое моделирование иноязычной подготовки курсантов военного вуза : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / М.Б. Ганачевская; ФГБОУ ВПО «Казанский национальный исследовательский технологический университет». – Казань, 2011. – 19 с.
4. Вікторова Л.В. Іноземні мови для практичної діяльності: потреби світової спільноти / Л.В. Вікторова // Zbiór raportów naukowych. Nauka dzis: teoria, metodologia, praktyka, problematyka (materialach Międzynarodowej Naukowi-Praktycznej Konferencji 30.07.2014 – 31.07.2014 roku, Sopot). – Warszawa :
5. Wydawca: Sp. Z o. o. «Diamond trading tour», 2014. – S. 92–95.
6. Хоменко А.В. Формирование вторичной языковой личности как фактор совершенствования иноязычной подготовки в экономических вузах / А.В. Хоменко // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – Тамбов : Грамота, 2013. – № 11 (29) : в 2-х ч. – Ч. II. – С. 187–190.
7. Вікторова Л.В. Формування мовної особистості студентів / Л.В. Вікторова // «Лінгвістична підготовка студентів нефілологічних спеціальностей вищих навчальних закладів». Матеріали IV міжнародної науково-методичної конференції (3–4 жовтня 2013р.). – Одеса: Видавництво «ВМВ», 2013. – С. 186–190.
8. Тадеєва М.І. Досвід реформування шкільної іншомовної освіти в Україні в рамках рекомендацій освітніх та мовних інститутів Ради Європи / М.І. Тадеєва // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки : реалії та перспективи. – 2011. – Вип. 28. – С. 272–279.
9. Чорна С.С. Особливості навчання другої іноземної мови студентів немовних спеціальностей / С.С. Чорна // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – Запоріжжя, 2013. – Вип. 33 (86). – С. 645–651.

УДК 37.03:811.124

ЗНАЧЕННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ У ПРОЦЕСІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Ворона І.І., к. філол. н.,
доцент кафедри іноземних мов
Тернопільський державний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України

У статті розкрито роль латинської мови у процесі міжкультурної комунікації, вказано на те, що наповнення занять латинської мови гуманітарним змістом допоможе розвитку мислення, творчих здібностей особистості. Вивчення латинської мови допомагає формувати якісно нові здібності студентів, які в майбутньому зможуть забезпечити високу ефективність професійної та громадської діяльності.

Ключові слова: латинська мова, міжмовна комунікація, запозичення, медична термінологія, культурологічне значення, афоризми.

В статье раскрыта роль латинского языка в процессе межкультурной коммуникации, указано на то, что наполнение занятий латинского языка гуманитарным содержанием поможет развитию мышления, творческих способностей личности. Изучение латинского языка помогает формировать качественно новые возможности студентов, которые в будущем смогут обеспечить высокую эффективность профессиональной и общественной деятельности.

Ключевые слова: латинский язык, межязычная коммуникация, заимствования, медицинская терминология, культурологическое значение, афоризмы.

Vorona I.I. LATIN IN INTERCULTURAL COMMUNICATION

The role of Latin in process of intercultural communication is described in article, enriching Latin classes with humanities contributes to development of thinking and creativity of a person is shown. Mastering Latin helps to generate qualitatively new abilities with students who in future will raise efficiency of professional and social activities.

Key words: latin, inter-language communication, borrowing, medical terminology, cultural values, aphorisms.